

POPULARNONAUKOWY OPIS PLANOWANYCH BADAŃ

[informacje ogólne]

Badania doktorskie, realizowane na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, będą poświęcone **normom dyspozytywnym jako instrumentowi regulacji w prawie umów**. Specyfika tych norm sprowadza się do wprowadzenia ich jedynie jako **propozycji dla stron umowy**, pozwalając **na zastąpienie ich postanowieniem stworzonym przez siebie na potrzeby danego kontraktu** (model *opt-out*) lub **wybór rozwiązania oferowanego przez ustawodawcę** (model *opt-in*).

Podstawowy cel badań stanowić będzie stworzenie **kompleksowej charakterystyki norm tego rodzaju** w prawie prywatnym. Projekt przyjmuje za punkt odniesienia polskie krajowe prawo umów oraz regulacje prawne Unii Europejskiej. Zadaniem projektu będzie jednak próba stworzenia **uniwersalnego modelu norm dyspozytywnych jako instrumentu regulacji**, możliwego do odniesienia także do innych systemów prawnych (zwłaszcza mieszczących się w ramach tradycji Europy kontynentalnej). Prowadzona analiza będzie miała przy tym **charakter dynamiczny** – skupiając się przede wszystkim na **sposobach funkcjonowania norm dyspozytywnych w obrocie** oraz **mechanizmach dyskursu regulacyjnego** pomiędzy ustawodawcą, sądami i samymi stronami umów, którego ośrodkiem w naturalny sposób stają się normy tego rodzaju.

[szczegółowe cele badawcze]

W tych ramach szczególna uwaga zostanie poświęcona **określeniu ogólnego celu norm dyspozytywnych i roli odgrywanej przez nie w systemie prawa**. Analiza ta będzie prowadzona zarówno z perspektywy konstrukcji instytucji prawnych, w których ramach normy te funkcjonują, jak również z punktu widzenia behawioralnych uwarunkowań decyzji stron umowy o wyborze rozwiązania proponowanego w ramach normy dyspozytywnej. Na tym tle celem projektu pozostaje także określenie faktycznej roli odgrywanej przez normy dyspozytywne w sferze prawa umów. W szczególności, zmierza on do stwierdzenia, czy normy tego rodzaju pełnią w przeważającej mierze funkcję **koordynującą** obrót (proponując jego uczestnikom optymalny i najbardziej typowy układ treści relacji kontraktowej), czy też mogą odgrywać także rolę **regulacyjną** (służąc skłonieniu podmiotów prawa prywatnego do określonych zachowań, zgodnie z intencją ustawodawcy – stając się tym samym instrumentem polityki prawa).

Obok tego, prowadzone badania zamierzam odpowiedzieć na pytanie o współczesny kształt proporcji pomiędzy regulacjami dyspozytywnymi i kognitywnymi w prawie umów. W tym zakresie szczególnie istotnymi punktami odniesienia dla prowadzonej analizy będzie, z jednej strony, **rozwój pozaustawowych sposobów kształtowania stosunków społeczno-ekonomicznych przez samych uczestników obrotu** (określanych wspólnie jako zjawisko „regulacji prywatnej”), w przeważającej mierze odbywających się z wykorzystaniem mechanizmów prawa kontraktów. Z drugiej strony, badanie skoncentruje się na analizie roli norm dyspozytywnych w prawie Unii Europejskiej (oraz intensywnej ewolucji, jakiej ulega ona pod wpływem zmian w technikach regulowania prawa umów przez prawodawcę unijnego).

[metoda badań]

Założenie o **wielopłaszczyznowym i dynamicznym charakterze przedmiotu badań** – norm dyspozytywnych w prawie umów – pociąga za sobą także wybór złożonej metodologii, łączącej klasyczne podejście badawcze nauk prawnych (analizę treści przepisów prawa) z próbą uchwycenia szerszego, pozaprawnego kontekstu norm dyspozytywnych z zastosowaniem **narzędzi innych nauk społecznych** (zwłaszcza ekonomii, w tym ekonomii behawioralnej). Ponieważ jednym z zasadniczych celów projektu jest identyfikacja mechanizmów dyskursu regulacyjnego towarzyszącego normom dyspozytywnym – do którego kluczowych aktorów należą sądy – projekt w istotnej części skupi się także na ocenie roli orzecznictwa jako **elementu organizującego ten dyskurs**. Ogólnym założeniem metodologicznym projektu (determinującym zwłaszcza dobór szczegółowych metod badawczych) jest koncepcja **„zarządzania kontraktem”** (*contract governance*). Umowa postrzegana jest z jej perspektywy jako element szerszego kontekstu społecznego o dynamicznym charakterze, będący **zarówno instrumentem, jak i przedmiotem zarządzania** – dokonywanego przez ustawodawcę i innych aktorów obrotu (w tym zwłaszcza sądy oraz podmioty prywatne o różnej naturze i sposobach oddziaływania na praktykę kontraktową).